

Länsstyrelsen
Västerbotten

Beslut

1 (24)

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

Dossiernummer
2402470

Enligt sändlista

Beslut om bildande av Högbergets naturreservat i Lycksele kommun

(4 bilagor)

Beslut

Länsstyrelsen i Västerbotten beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att det område som redovisas på bifogad karta, bilaga 1, ska vara naturreservat.

För att uppnå och tillgodose syftet med Högbergets naturreservat beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

Enligt 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan för naturreservatets långsiktiga vård, bilaga 3.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 5 och 6 §§ miljöbalken gäller från den dag de vinner laga kraft. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller från kungörelsedatum även om beslutet överklagas.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet. Beslutet riktar sig även till allmänheten.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

Fakta om naturreservatet

Administrativa uppgifter om naturreservatet finns i tabellen. Arealer och definitioner av marktäckeskategorier enligt nationella marktäckedata (NMD).

Namn	Högberget
Dossiernummer	2402470
NVR-id	2063581
Kommun	Lycksele
Län	Västerbotten
Lägesbeskrivning	Cirka 50 km VNV om Lycksele tätort
Mittkoordinat	7182980, 628690 (SWEREF 99TM)
Naturgeografisk region	33h, förfjällsregion med huvudsakligen nordligt boreal vegetation
Gräns	Se bifogad beslutskarta, bilaga 1
Markägare	Enskilda markägare
Fastigheter	Norrbäck 1:3
Förvaltare	Länsstyrelsen Västerbotten
Totalareal	109 hektar
Areal skogsmark	86 hektar
Areal produktiv skog	76 hektar
Areal våtmark	22 hektar
Areal vatten	1 hektar

Tabell med administrativa uppgifter om naturreservatet.

Syftet med naturreservatet

Syfte

Syftet med naturreservatet är att bevara, vårda och återställa värdefulla naturmiljöer i form av lövrika barrnaturskogar, våtmarker, fisktom sjö och andra ingående naturtyper. Områdets helhetsvärden med dess opåverkade karaktär, ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras.

Inom ramen för bevarandet av naturmiljöer ska naturreservatet även tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Hur syftet ska uppnås

Syftet ska uppnås genom att området i huvudsak utvecklas fritt genom naturliga processer. För de delar av reservatet som är präglad av brand eller påverkat av skogsbruk, dikning eller främmande arter samt för att gynna biologisk mångfald och ekologiska funktioner ska syftet även kunna nås genom att

- utöka livsmiljöer och öka mängden lämpligt substrat för skyddsvärda arter,
- skapa en mer varierad beståndsstruktur, naturvårdsbränna och främja lövandelen,
- återställa struktur och hydrologi på våtmarker, i sjö och skog,
- ta bort för området främmande arter.

Åtgärder ska också kunna genomföras för att underlätta för allmänhetens friluftsliv och förebygga slitage och påverkan på mark, växt- och djurliv.

Skälen för beslutet

Högbergets naturreservat utgör ett representativ utsnitt av det boreala naturlandskap som tidigare täckte Norrlands inland. Naturreservatet innehåller naturskogsstrukturer så som gamla granar och tallar, död ved i olika nedbrytningsstadier samt grova gamla lövträd. I naturreservatet finns också några våtmarker och en liten fisktom tjärn med i stort sett opåverkad hydrologi.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

Vid Högberget är det gott om viktiga livsmiljöer för ett antal naturskogslevande indikatorarter och rödlistade arter bl.a. knottrig blåslav, lappticka, rynkskinn och tretåig hackspett. Dessa arter är beroende av naturskogsstrukturer och har därför små möjligheter att fortleva i ett brukat landskap. I naturreservatet finns värdefulla skogliga successionsfaser som uppkommit efter brand. Naturreservatets barrnaturskogar har låg påverkansgrad av modernt skogsbruk men det förekommer enstaka spår av plockhuggning.

I naturreservatet ges möjlighet att uppleva och nyttja områdets skogar och våtmarker genom t.ex. vandring, bärplockning och naturstudier.

Sammanfattningsvis har Högberget mycket höga naturvärden som kräver ett omfattande och långsiktigt skydd. Genom reservatsbeslutet undanröjs hot från exploatering och andra åtgärder. Förutsättningarna för att bevara och, genom skötselåtgärder, utveckla naturreservatets naturmiljöer, med därtill hörande strukturer, processer och arter, förbättras. Genom beslutet bevaras också möjligheten att uppleva ett förhållandevis opåverkat naturlandskap.

Reservatsföreskrifter

För att uppnå och tillgodose syftet med reservatet gäller följande föreskrifter.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Det är förbjudet att:

1. uppföra byggnad eller annan anläggning som till exempel mast eller vindkraftverk,
2. bygga om eller ändra befintlig byggnads eller anläggnings konstruktion, funktion eller användningssätt,
3. uppföra stängsel, staket eller hägnad,
4. anlägga väg, parkeringsplats, led, spång, bro eller brygga,
5. anlägga ledning eller rör,

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

6. bedriva täkt, gräva, plöja, spränga, borra, schakta, dika, dämna, rensa, utfylla, muddra, reglera eller bedriva annan verksamhet som skadar eller förändrar mark och block eller förändrar bottentopografi, vattenflöden eller dräneringsförhållanden,
7. tippa, dumpa eller anordna upplag,
8. avverka, flytta, ta bort eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar, såväl stående som liggande,
9. plantera in eller sätta ut växter, djur eller andra organismer,
10. släppa ut eller sprida gifter, vådliga ämnen, kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, växtnäringssämnen, jordförbättringsmedel eller kalk,
11. framföra motordrivnet fordon i terräng, med undantag för snöskoterkörning vintertid på snötäckt, väl tjälad mark eller på is.

Det är utan Länsstyrelsens tillstånd förbjudet att:

12. sätta upp skylt, plakat, affisch, inskrift eller därmed jämförbar anordning för reklam, information eller liknande ändamål, annat än tillfälligt (högst en vecka) i samband med jakt.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktigas att tåla

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla att följande anordningar uppförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet, där inget annat anges avses hela naturreservatet:

1. utmärkning av reservatets gränser enligt Naturvårdsverkets riktlinjer,
2. naturvårdsbränning och därtill hörande selektiva huggningar och anläggande av brandgator samt vid behov brandefterliknande åtgärder,
3. skötselåtgärder för att skapa en mer varierad beståndsstruktur och ökad lövandel genom att röja och fälla buskar och träd, ringbarka eller på annat sätt skada träd, tillföra död ved eller andra växtdelar,

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

4. fysisk och hydrologisk restaurering av våtmarker och sumpskogar genom att lägga igen diken, anlägga dämmen samt ta bort träd och buskar,
5. borttagande av för området främmande arter,
6. uppsättning och underhåll av informationstavlor,
7. skötselåtgärder för att underlätta för friluftslivet samt för att åtgärda och förebygga slitage och påverkan på mark, växt och djurliv,
8. undersökning och dokumentation av djur, växter och andra organismer samt mark- och vattenförhållanden.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas, samt om ordningen i övrigt, inom naturreservatet

Det är förbjudet att:

1. göra åverkan på berg eller mark, till exempel genom att måla, borra, rista, hacka, gräva eller omlagra,
2. fälla, flytta, ta bort eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, såväl stående som liggande,
3. störa djurlivet, till exempel genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt,
4. framföra motordrivet fordon i terräng med undantag för snöskoterkörning vintertid på snötäckt, väl tjälad mark eller på is,
5. insamla eller gräva upp växter, inklusive mossor och alger, samt lavar och svampar. Undantag gäller för att plocka bär, matsvamp och icke fridlysta blommor,
6. insamla ryggradslösa djur.

Det är utan Länsstyrelsens tillstånd förbjudet att:

7. sätta upp skylt, plakat, affisch, inskrift eller därmed jämförbar anordning för reklam, information eller liknande ändamål.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

Undantag från föreskrifterna

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för:

- a) förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som anges i B-föreskrifterna med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken i detta beslut. Undantag gäller också för de nödvändiga transporter som krävs för åtgärderna och för transporter i annat tjänstesyfte,
- b) uppförande av nya jakttorn som ersättning för ett befintligt på samma plats. För nya jakttorn på annan plats krävs tillstånd från Länsstyrelsen,
- c) kvistning eller röjning av sly för upprätthållande av befintliga sikt- eller skjutgator vid jaktpass. Stående och liggande döda träd, exempelvis torrakor, får inte upparbetas. Länsstyrelsens tillstånd krävs för nya sikt- och skjutgator,
- d) uttransport av fälld älg, björn, hjort eller vildsvin med stöd av 1 § terrängkörningsförordningen. Fordon och färdväg ska väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador,
- e) kvistning och kapning av buskar och liggande träd för underhåll av befintliga stigar,
- f) nödvändiga åtgärder i samband med prospektering som omfattas av gällande undersökningstillstånd enligt minerallagen. Val av metod och tidpunkt ska göras med omsorg för att undvika mark- och vegetationsskador. Tillstånd från Länsstyrelsen krävs innan åtgärden påbörjas,
- g) insamling av enstaka exemplar av arter för exempelvis artbestämning och dokumentation. För att genomföra vetenskapliga undersökningar eller bedriva miljöövervakning som innebär någon form av markering, fällfångst eller andra åtgärder som kan innebära påverkan på naturmiljön krävs Länsstyrelsens tillstånd från föreskrifterna,
- h) renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437) samt att framföra motordrivet fordon vid renskötsel i enlighet med gällande terrängkörningslagstiftning.

För samtliga undantag från föreskrifter gäller att risken för skada på mark, vegetation, bottnar och vatten ska minimeras.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

Ärendets beredning

De höga naturvärdena vid Högberget har varit kända länge. Området inventerades i Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens urskogsinventering 1979 – 1982¹. Området har därefter inventerats av bl.a. Lycksele kommun² samt inför ansökan om vindkraftsparken Norrliden³. Skogsstyrelsen dokumenterade 1993 strax utanför naturreservatet ett par nyckelbiotoper med lövrika granskogar på Högbergets nordsluttning samt ett område med naturvärden. Länsstyrelsen har besökt området ett antal gånger inför och under processen att bilda naturreservatet.

Naturvårdsverket tillstyrkte 2012 att Länsstyrelsen kunde påbörja förhandlingar med berörd markägare i syfte att bilda naturreservat. Efter förhandlingar mellan markägaren och staten har en överenskommelse om inträngsersättning träffats 2013.

I närheten av det område som omfattas av detta beslut om naturreservat ansökte Vattenfall Vindkraft AB 2014 om tillstånd för en gruppstation för vindkraft, Norrliden (Länsstyrelsens diarienummer 551-764-2014). Processen att bilda Högbergets naturreservat har därför varit vilande i väntan på beslut i vindkraftsärendet. Mark- och miljööverdomstolen, Svea hovrätt, beslutade 4 september 2019 var i området kring Högberget det är tillåtligt att uppföra vindkraftverk (mål nr M 6974-17). Domen vann laga kraft i mars 2024.

Naturreservatet berörs inte av några gällande undersökningstillstånd. Svartlidengruvan ligger cirka 2,5 km norr om naturreservatet. Det Australien baserade gruvbolaget Dragon Mining AB hade verksamhet i dagbrottet till april 2013 och brytningen i underjordsgruvan avslutades i slutet av 2013. Gruvdriften vid Svartlidengruvan är nedlagd sedan 2013. Anrikningsverket vid Svartlidengruvan har fortsatt vara i drift och 2023 anrikas guldkoncentrat från bolagets gruvor i Finland⁴. Dragon mining

¹ Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. 1982. *Urskogar. Inventering av urskogsartade områden i Sverige. 3. Norra Sverige utom Norrbottens län och fjällregionen*. Snp pm 1509.

² Lycksele kommun. 1999. *Naturinventering inom Lycksele kommun*.

³ Miljötjänst Nord AB. 2013. *Naturinventering vid Norrbäck Lycksele kommun, Västerbottens län*.

⁴ Sveriges geologiska undersökning. 2024. *Bergverksstatistik 2023*. Periodiska publikationer 2024:1.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

AB:s bedömning är i september 2024 att malmkroppen är slut och att det inte finns ytterligare mineralresurser i gruvans närhet⁵.

Reservatsförslaget har 2024-10-10 sänts på remiss till berörda sakägare och myndigheter för yttrande och samråd. Naturreservatet ligger inom Vapstens samebys vinterbetesmarker⁶. Samebyn, Sametinget m.fl. har i mars 2024 beretts möjlighet till konsultationsmöte⁷ (dnr 2440-2024) samt att yttra sig över förslaget till beslut och skötselplan. Sametinget samt sändlistans samiska organisationer har 2022 begärt att Länsstyrelsens remisser med förslag till beslut och skötselplan för nya naturreservat fortlöpande skickas. De har fått remissen. Lycksele kommun (Liksjuon kommuvdna) är förvaltningsområde för samiska språk⁸.

En sammanställning av inkomna yttranden med Länsstyrelsens kommentarer finns i bilaga 2.

Beskrivning av naturreservatet

Högbergets naturreservat ligger i utkanten av Stöttingfjället, cirka 20 km väster om Kattisavan. Naturreservatet utgörs av ett sammanhängande naturskogsområde med grandominerade skogar och våtmarker.

Naturreservatet ligger på Högbergets östvända sluttning. Sluttningen är mycket brant och har flera talusbranter (rasbranter med block och stenar). Skogen är naturligt föryngrad efter en brand för 150 – 200 år sedan. Det finns ett allmänt inslag av tallöverståndare och det är överlag gott om död ved. Lövinslaget, främst av björk, ökar mot toppen av berget. I hela naturreservatet står spridda gamla grova björkar, aspar och sälgar. Naturreservatet genomkorsas av fuktiga stråk med sumpskog. I naturreservatets förekommer flera naturvårdsarter^{9,10}, bl.a. gammelgransskål, stiftgelélav, dofticka, kötticka och lappticka.

⁵ <https://www.dragonmining.com/projects/svartliden-gold-mine/> läst september 2024.

⁶ Sametinget. IRENMARK. Rennäringens markanvändningsdata. www.sametinget.se.

⁷ Lag (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket.

⁸ Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

⁹ Naturvårdsarter är en samlingsterm för skyddade arter enligt Artskyddsförordningen, typiska arter för naturtyperna enligt EU:s art och habitatdirektiv, rödlistade arter, ansvarsarter, signalarter och nyckelarter.

¹⁰ Artdatabanken SLU. 2013. *Naturvårdsarter*. Rapport.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

I naturreservatet finns också några hydrologiskt intakta våtmarker och en fisktom liten tjärn. De öppna starrmyrarna är svagt sluttande. Våtmarkerna har tidigare slåtrats. Delar av reservatets södra delar är påverkade av skogsbruk.

Naturreservatet kan besökas utifrån sina naturgivna förutsättningar för t.ex vandring, fågelskådning, svamp- och bärplockning. Vägarna kring naturreservatet kan tidvis vara avstängda med bom eller beroende på årstid och väder vara svårframkomliga.

Länsstyrelsens motivering och bedömning

Motiv till skyddets utformning

Motiv till skyddet är att bevara naturreservatet Högbergets helhetsvärden i form av gamla, delvis brandpräglade, gran- och tallskogar samt våtmarker med den mångfald av växt- och djurarter som är knutna till dessa miljöer. Naturreservatet har egenskaper och strukturer som utvecklats genom att naturliga processer fått verka relativt ostört under lång tid. Området har också värden för friluftslivet. För att områdets värden ska bestå behöver området därför långsiktigt skyddas från skogsbruk, dikning, fragmentering av exempelvis vägar och annan exploatering, verksamhet eller påverkan som innebär att områdets naturvärden skulle skadas, som försvårar för allmänhetens tillträde till området eller som kan påverka områdets relativt opåverkade karaktär.

För att bevara naturreservatets naturskogar är skötselinriktningen huvudsakligen fri utveckling. Det finns spår av tidigare bränder och naturreservatet är i delar i viss mån påverkat av skogsbruk och dikning. För att bevara och påskynda återskapandet av skogarnas ekologiska funktioner med bl.a. värdefulla livsmiljöer för skyddsvärda och hotade arter kan naturvårdshöjande skötsåtgärder genomföras. För att området ska kunna vara en tillgång för friluftslivet kan också skötselåtgärder genomföras för att underlätta för allmänhetens friluftsliv och för att förebygga slitage och påverkan på mark, växt- och djurliv. Länsstyrelsen har gjort ett undantag för prospekteringsarbeten. I avsnittet *"Bedömning angående prospektering och gruvverksamhet"* ges fördjupad förklaring till detta.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

Det krävs ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevara och utveckla naturreservatets värdefulla natur- och friluftsmiljöer. Naturreservat är den lämpligaste skyddsformen för områden som Högberget med ett sådant skötselbehov att en skötselplan krävs och där det krävs starka restriktioner under lång tid för att värdena ska bibehållas och utvecklas.

Länsstyrelsen har därför bedömt att området, i enlighet med miljöbalkens mål om skydd av värdefulla natur- och kulturmiljöer och bevarande av biologisk mångfald (1 kap. 1 § miljöbalken), bör förklaras som naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken.

Bedömning angående prospektering och gruvverksamhet

Naturreservatet ligger cirka 1,5 km från området kring Svartlidengruvan som är av riksintresse för mineraler. Själva gruvområdet ligger cirka 2,5 norr om naturreservatet. Mer information om gruvverksamheten vid Svartliden finns under "*Ärendets beredning*".

Länsstyrelsen bedömer att de naturvärden som finns i Högberget så långt som möjligt, i enlighet med 3 kap. 3 § miljöbalken, bör skyddas från exploatering som påtagligt kan skada områdets orörda karaktär samt områdets livsmiljöer för rödlistade arter.

Sedan oktober 2016 finns det inga gällande undersökningstillstånd som berör naturreservatet. Eftersom naturreservatet ligger inom ett område med gruvor och rikt på mineralfyndigheter har Länsstyrelsen ändå gjort ett undantag från föreskrifterna kopplat till prospektering (undantag f). Prospektering enligt minerallagen innefattar en rad olika metoder och åtgärder¹¹. Många undersökningar kan genomföras utan att bryta mot naturreservatets föreskrifter eller påverka syftet med naturreservatet. Mer fördjupade prospekteringsarbetens inverkan på naturreservatets naturmiljöer, arter och friluftslivsvärden beror bl.a. på metod, var, hur ofta och när under året undersökningarna genomförs. Vilka skadeförebyggande åtgärder som vidtas har också betydelse. Länsstyrelsens bedömning är med hänsyn till detta att ett undantag för åtgärder direkt kopplade till prospektering åtminstone delvis går att förena med ett bevarande av områdets naturvärden.

¹¹ SveMin. 2018. *Vägledning för prospektering*.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

Enligt de grundläggande hushållningsbestämmelserna i 3 kap. 2 § miljöbalken ska särskild hänsyn tas av gruvbolaget för att så långt det är möjligt undvika negativ påverkan på naturvärdena. Enligt 12 kap. 6 § miljöbalken ska en anmälan om samråd göras till Länsstyrelsen för åtgärder som kan komma att väsentligt ändra naturmiljön. Det kan t.ex. vara arbetsvägar, avbaning av vegetation, påverkan på vattenkemi och hydrologiska förhållanden, borring eller skogsavverkning, vilket också ges som exempel i SGU:s och Naturvårdsverkets vägledningar om prospektering^{12,13}. Undantaget från naturreservatets föreskrifter är därför förenat med krav på tillstånd från Länsstyrelsen när syftet eller föreskrifterna påverkas. Tillstånd innebär att verksamhetsutövaren och Länsstyrelsen tillsammans ges möjlighet att titta på val av metod, tidpunkt m.m. för att undvika skador på naturreservatet Högbergets värdefulla naturmiljöer och arter. Det ska vid tidpunkten för ansökan om tillstånd och vid genomförande av prospekteringsarbeten i naturreservatet finnas ett gällande undersökningstillstånd enligt mineralagen som omfattar undersökningarna.

Överensstämmelse med planer och strategier för skydd och förvaltning

Skyddet av Högberget har hög prioritet inom Länsstyrelsens uppdrag att skydda värdefull natur. Bevarandet av Högbergets naturreservat ligger i linje med nationella och regionala strategier och planer för skydd och skötsel av värdefull natur:

- Området har en stor mängd nyckelelement och naturvårdsarter och förhållandevis liten påverkan av modernt skogsbruk. De höga naturvärdena på beståndsnivå gör området högt prioriterat för skydd¹⁴.
- Området ligger inom en värdetrakt för granskog¹⁵ (Jovan II, ACG3042). Förutsättningarna är därmed goda för att långsiktigt

¹² SGU och Naturvårdsverket. 2017. *Vägledning för prövning av gruvverksamhet*. SGU rapport 2016-23.

¹³ SGU och Naturvårdsverket. 2006. *Prospektering inom skyddade områden*. SGU dnr 04-2138/2005.

¹⁴ Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. 2018. *Nationell strategi för formellt skydd av skog*. Rapport 6762.

¹⁵ Länsstyrelsen i Västerbottens län och Skogsvårdsstyrelsen Västerbotten. 2005. *Strategi för formellt skydd av skog i Västerbottens län. Inkl. Tillägg 2019-12-19 (dnr 511-2259-2018)*.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

bevara och utveckla områdets utpekade värden och för att bevara, stärka och utveckla en grön infrastruktur på landskapsnivå¹⁶. En grön infrastruktur är ett ekologiskt funktionellt nätverk av livsmiljöer, strukturer och naturområden för bevarande av biologisk mångfald i hela landskapet.

- Inom Högbergets naturreservat förekommer naturliga successioner efter brand och reservatet ligger i en trakt särskilt prioriterad för naturvårdsbränning¹⁷.
- Det rika lövinslaget är särskilt värdefullt eftersom reservatet ligger i en trakt prioriterad för lövnaturvärden¹⁸. Skyddet möjliggör en sådan förvaltning.

Förenlighet med miljömål, friluftsmål och EU-direktiv

Formellt skydd av värdefull natur, varav naturreservat utgör en stor del, är ett av de viktigaste verktygen för att nå de nationella målen om biologisk mångfald.

Skyddet stärker möjligheterna att nå miljömålet Levande skogar genom att bevarandet av områdets skogar med deras typiska arter, strukturer och processer. Skyddet stärker även miljömålen Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag samt Ett rikt växt- och djurliv.

Reservatet bidrar även till uppfyllandet av flera av Sveriges nationella friluftsmål, däribland målen om Tillgång till natur för friluftsliv och Skyddade områden som resurs för friluftslivet, genom att naturmiljöernas upplevelsevärden bevaras.

Förenlighet med riksintressen (3 och 4 kap. miljöbalken) och kommunala planer

En mindre del av Högbergets naturreservatet i sydväst ligger inom Öreälvens avrinningsområde som är av riksintresse enligt 4 kap. 6 § miljöbalken. Naturreservatet berör inga andra riksintressen enligt 3 och 4

¹⁶ Länsstyrelsen Västerbotten. 2019. *Handlingsplan för grön infrastruktur i Västerbottens län*.

¹⁷ Länsstyrelsen Västerbotten. 2012. *Strategi för skötsel av brandpräglad skog i skyddade områden i Västerbottens län*. Meddelande 16:2012.

¹⁸ Länsstyrelsen Västerbotten. 2014. *Strategi för bevarande och restaurering av lövnaturvärden i skyddade områden, Västerbottens län*. Meddelande 6:2014.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

kap. miljöbalken. En flyttled av riksintresse för rennäringen (3 kap. 5 § miljöbalken) passerar norr om naturreservatet. Flyttleden har utanför naturreservatet en svår passage bl.a. vid Svartlidengruvan. Genom naturreservatsbeslutet bevaras betesområdet vid Högberget med för renskötseln betydelsefulla hänglavsrika granskogar.

Naturreservatet berörs inte av några befintliga ledningar, gällande undersökningstillstånd¹⁹ eller utpekade riksintressen för mineralutvinning (3 kap. 7 § miljöbalken) eller kända intressen för totalförsvaret (3 kap. 9 § miljöbalken).

Naturreservatet berör inget riksintresse för vindbruk (3 kap. 8 § miljöbalken). Naturreservatet berör inget område i kommunens vindkraftsplan²⁰. Området för vindbruk vid naturreservatet som finns med i planen har upphävts av kommunfullmäktige 2023-12-11. Söder om naturreservatet ansökte 2014 Vattenfall Vindkraft AB om tillstånd för en gruppstation för vindkraft, Norrbäck (Länsstyrelsens diarienummer 551-764-2014). Mer om vindkraftsparken finns under "Ärendets beredning". Naturreservatet ligger utanför det område där vindkraftverk med tillhörande vägar får placeras enligt Mark- och miljööverdomstolen, Svea hovrätts, dom 2019 (mål nr M 6974-17). Domen vann laga kraft i mars 2024.

Lycksele kommuns översiktsplan redovisar de berörda riksintressena och även den gruvverksamhet och vindkraftspark som ligger utanför naturreservatet²¹. Byn Norrbäck och delar av Högbergsområdet lyfts också fram av kommunen som ett utflyktsmål att besöka.

Ytterligare motiv till behovet av att besluta om naturreservatet anges under rubriken "Motiv till skyddets utformning".

Sammantaget bedömer Länsstyrelsen därför att detta beslut om bildande av Högbergets naturreservat är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna.

¹⁹ Sveriges geologiska undersökning (SGU). Mineralrättigheter. Kartvisare.

²⁰ Lycksele kommun. 2009. *Vindkraft i Lycksele. Tillägg till översiktsplan*. Antagen av kommunfullmäktige 2009-09-28.

²¹ Lycksele kommun. 2022. *Översiktsplan*. Antagen av kommunfullmäktige 2022-10-24.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

Effekter på ekosystemtjänster

Länsstyrelsen har gjort en bedömning av vilka effekter naturreservatsbildningen har på olika ekosystemtjänster från naturreservatet. I bedömningen ingår de ekosystemtjänster som påverkas i måttlig till hög grad, både positivt och negativt.

Beslutet har störst positiv effekt på de stödjande ekosystemtjänsterna som är kopplade till artbevarande och biologisk mångfald, men även många andra ekosystemtjänster påverkas positivt. Länsstyrelsen bedömer att bland annat följande ekosystemtjänster påverkas positivt av beslutet:

- **Försörjande ekosystemtjänster** som produktion av livsmedel från vilda djur och växter.
- **Reglerande ekosystemtjänster** som flödesreglering, biologisk kontroll av skadegörare och global klimatreglering (kolbindning) utförd av växter.
- **Kulturella ekosystemtjänster** som tillhandahållande av attraktiva miljöer för friluftsliv, tillhandahållande av områden för forskning samt bevarande av naturen för framtida generationer.
- **Stödjande ekosystemtjänster** som ekologiska samspel, bevarande av biologisk mångfald inkl genpool, habitat och hotade arter, samt tillhandahållande av livsmiljöer för arter, t.ex. barnkammare, boplatser för djur och fåglar.

Beslutet har störst negativ effekt på försörjande ekosystemtjänster kopplade till produktion av vindenergi och skogsbruk. En nationell politisk avvägning har gjorts mellan produktion av virkesråvara och bevarande av skogar med höga naturvärden vid formuleringen av tidigare etappmål för miljömålet Levande skogar. Avvägningar gentemot vindbruk samt minerialförsörjning redovisas under "Motiv till skyddets utformning" samt "Förenlighet med kommunala planer".

Intresseprövning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken

Vid skydd av områden ska det enligt 7 kap. 25 § miljöbalken göras en avvägning mellan allmänna och enskilda intressen. Inskränkningar som motiveras med hänsyn till naturvårdsintressen eller intressen för friluftslivet betraktas som angelägna allmänna intressen.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

Naturreservatet ligger i nära anslutning till Norrlidens vindkraftspark. En intresseprövning med hänsyn till lämplig markanvändning har gjorts i samband med miljöprövningen av vindkraftsparken och dess avgränsning. Naturreservatet berörs inte av några gällande undersöknings-tillstånd. Riksintresset för mineralprospektering kring den nedlagda gruvan Svartliden ligger cirka 1,5 km norr om naturreservatet. Länsstyrelsen anser att formuleringen av undantag från reservatets föreskrifter är väl motiverad med hänsyn till eventuell framtida prospektering i området samt utifrån områdets höga naturvärden.

Sammantaget finner Länsstyrelsen därför att de positiva effekterna av att bevara området överväger de negativa effekterna som orsakas av inskränkningarna i markanvändning. Vid avvägning enligt 7 kap. 25 § har Länsstyrelsen funnit att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet ska uppnås.

Upplysningar

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudet/föreskriftens syfte.

För föreskrifter med krav på tillstånd kan Länsstyrelsen lämna tillstånd till en åtgärd om det inte strider mot reservatets syfte. Ett tillstånd innebär att en åtgärd kan få vidtas, åtminstone i viss omfattning men att det kan finnas krav på utformning, tidsbegränsning, lokalisering mm.

Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats enligt 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid med meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Enligt 4 § skogsvårdslagen (1979:429) ska lagens bestämmelser eller föreskrifter inte tillämpas i den mån de strider mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken.

Före anordnande av fasta renskötselanläggningar ska samråd ske med Länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, enligt vad som framgår av 7c § förordningen (1998:904) om anmälan om samråd.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

Utöver föreskrifterna för naturreservatet gäller också andra lagar, förordningar och föreskrifter till skydd för naturmiljön, till exempel:

- Fridlysning av alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskydds-förordningen (2007:845),
- Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950). Enligt 2 kap. 6 § kulturmiljölagen är det förbjudet att utan tillstånd från Länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, planering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning,
- Av 16 § i lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter framgår att hundar under tiden 1 mars - 20 augusti ska hållas under sådan tillsyn att de hindras från att springa lösa i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året ska hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt.
- Enligt 1 § terrängkörningslagen (1975:1313) är det förbjudet att köra på barmark i terräng med motordrivna fordon. Vissa elcyklar, elskotrar och liknande fordon räknas som motordrivna fordon enligt 2 § lag (2001:559) om vägtrafikdefinitioner och är därmed förbjudna att framföras i terrängen på barmark.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bilaga 4. Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet ska väcka talan hos mark- och miljödomstolen mot staten inom ett år från det att beslutet på vilket anspråket grundas har vunnit laga kraft. I annat fall går rätten till ersättning eller inlösen förlorad.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Helene Hellmark Knutsson med Lena Lundevaller, handläggare områdesskydd, som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Emil Larsson, handläggare områdesskydd, medverkat.

Helene Hellmark Knutsson

Landshövding

Lena Lundevaller

Handläggare områdesskydd

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på
<https://www.lansstyrelsen.se/dataskydd>.

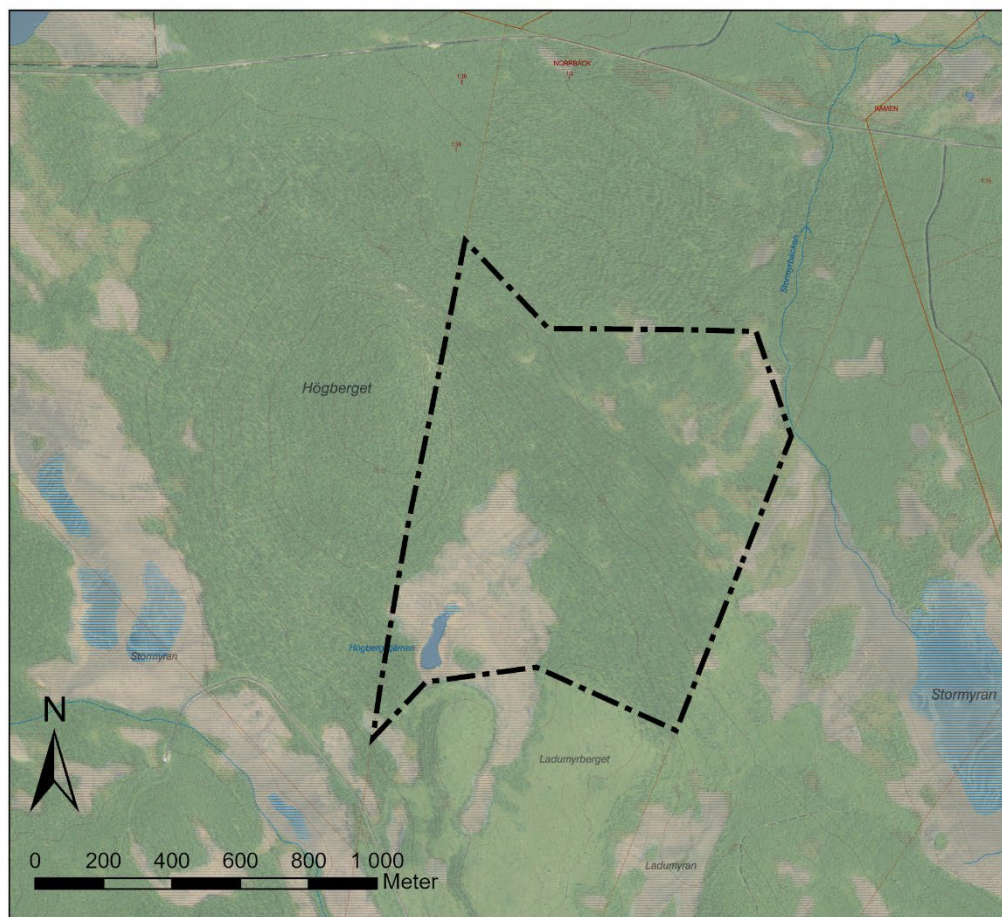
Bilagor

1. Beslutskarta
2. Sammanställning av yttranden
3. Skötselplan med bilaga
4. Överklagandehänvisning regeringen

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

Bilaga 1

Naturreservat

Högberget

Lycksele kommun
Västerbottens län

Bilaga 1 till beslut med
diarienummer 511-2458-2012

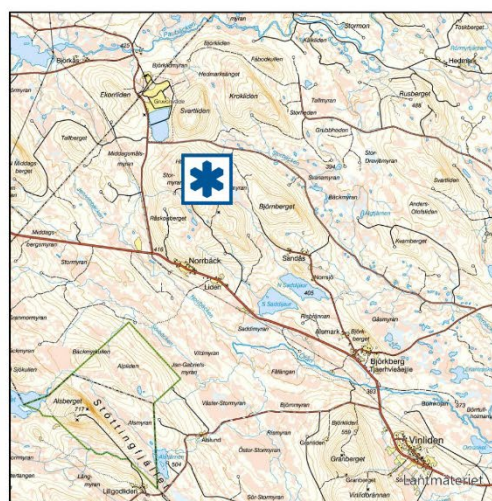

Naturreservat gräns

Länsstyrelsen
Västerbotten

Bakgrundskartor © Lantmäteriet, Länsstyrelsen

Beslutskartan Högbergets naturreservat.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

Bilaga 2

Sammanställning av yttranden

Förslaget till beslut och skötselplan för Högbergets naturreservat har under hösten 2024 varit på remiss. En sammanställning av inkomna yttranden redovisas nedan tillsammans med Länsstyrelsens kommentar. Övriga myndigheter och remissinstanser har valt att inte yttra sig.

- **Dragon Mining Sweden AB** meddelar att bolaget i dagsläget inte har några planer på fortsatta prospekteringsprojekt i närområdet för Högberget. Bolaget har genomfört moränprovtagning och flyggeofysiska mätningar. Pågående anrikning av malm från bolagets gruva i Finland och eventuell ny gruva vid Fäboliden medför transporter längs länsväg 360 och 967 samt lokalt ökade bullernivåer. Bolaget ser positivt på att det finns ett undantag där prospektering när det finns ett gällande undersökningstillstånd kan möjliggöras efter tillstånd från Länsstyrelsen. Bolaget ser också positivt på undantaget från föreskrifterna för att bedriva renskötsel i området. Sammantaget är bolagets bedömning att bildandet av Högbergets naturreservat kan fortskrida som planerat enligt förslaget.

Länsstyrelsens kommentar: Transportvägarna ansluter inte till naturreservatet och gruvområdet med anrikningsverket ligger cirka 2,5 km norr om naturreservatet. Länsstyrelsen delar därför Dragon Mining ABs bedömning att naturreservatet inte påverkar pågående verksamhet vid gruvan.

- **Lycksele kommun** tillstyrker förslaget till naturreservatet. Kommunen bedömer att naturreservatet är i linje med kommunala planer. Kommunen meddelar också att den kommunala vindkraftsplan som remissförslaget till beslut hänvisar till har upphävts av kommunfullmäktige 2023-12-11 och att Högberget inte längre är utpekad som lämpligt lokaliseringsområde för vindkraft.

Länsstyrelsens kommentar: Länsstyrelsen har med anledning av kommunens yttrande om vindkraftsplanen justerat texten i beslutet jämfört med förslaget.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

- **Sametinget** skriver i sitt yttrande att det är viktigt att det samiska kulturlandskapet och historia synliggörs samt att föreskrifterna för naturreservatet inte hindrar samisk markanvändning. Sametinget anser att åtgärder i samband med prospektering enligt minerallagen inte ska omfattas av undantagen från naturreservatets föreskrifter.

Länsstyrelsens kommentar: Genom naturreservatsbeslutet bevaras långsiktigt markerna med deras naturtyper och kulturhistoria. Länsstyrelsen är intresserad av att få ökad kunskap om länets naturreservat och framförde också det i remissen med förslaget till beslut. Liksom i remissen med förslag till beslut och skötselplan är renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437) och att framföra motordrivet fordon vid renskötsel i enlighet med gällande terrängkörningslagstiftning undantaget från naturreservatets föreskrifter (undantag h). Genom att möjliggöra undersökningsarbeten efter tillstånd från Länsstyrelsen ges förutsättningar att förebygga samt minimera påverkan på känsliga naturmiljöer och arter.

- **Sámiid Riikkasearvi (Svenska Samernas Riksförbund, SSR)** lämnar övergripande synpunkter och hänvisar till berörd sameby för områdesspecifika synpunkter. SSR anser att det är viktigt att naturreservatet inte orsakar olägenhet för renskötseln i länet.

Länsstyrelsens kommentar: Genom beslutet bevaras områdets naturtyper. Liksom i förslaget till beslut är renskötsel i enlighet med rennäringslagstiftningen undantaget från naturreservatets föreskrifter. Av skötselplanen (kapitel 9) framgår att både Länsstyrelsen och samebyn kan ta initiativ till samråd om naturreservatets skötsel och bevarande.

- **Skogsstyrelsen** är positiv till att naturreservatet bildas och har inga synpunkter på remissens förslag till beslut och skötselplan.
- **Statens Energimyndighet** har meddelat att energimyndigheten inte har några synpunkter att redovisa eftersom naturreservatet inte påverkar energiintresset och Vattenfall AB etablering av vindkraft i närområdet.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

- **Sveriges geologiska undersökning (SGU)** ser positivt på hur riksintresset för mineraler enligt 3 kap. 7 § miljöbalken som ligger 1,5 km från naturreservatet samt tidigare förfallet undersökningstillstånd redovisas i beslutet. SGU är också positiva till att det finns ett undantag för prospektering (undantag f). SGU meddelar att de till stora delar instämmer i det Länsstyrelsen redovisat i avsnittet om bedömning angående prospektering och gruvverksamhet. SGU vill ändå avråda Länsstyrelsen från att bilda naturreservat i potentiellt mineralintressanta områden. SGU anser också att undersökning och kartläggning av malm-potentiella områden ska undantas från föreskrifterna när sådan verksamhet utförs av en statlig myndighet.

Länsstyrelsens kommentar: Länsstyrelsen delar SGUs uppfattning att försörjningen av kritiska råvaror är viktigt. Länsstyrelsen arbetar strategiskt för att naturreservat ska bildas på de platser där de gör som allra störst nytta. Högbergets gamla delvis brandpräglade barrskogar med betydelsefulla livsmiljöer för flera skyddsvärda och rödlistade arter är högt prioriterat för skydd i enlighet med nationella och regionala strategier och planer. Att områdesskydd är en lämplig markanvändning framgår också av Mark- och miljööverdomstolen, Svea hovrätts, dom (mål nr M 6974-17) för den intilliggande vindkraftsparken. Enligt domen får inga vindkraftverk, vägar eller liknande placeras inom det område som omfattas av naturreservatet. Om det i framtiden visar sig finnas intressanta mineraliseringar görs också en ny bedömning med hänsyn till långsiktig hushållning med mark och vatten.

Länsstyrelsen anser att det inte är lämpligt med generella undantag från föreskrifterna när vilka åtgärder samt omfattningen av eventuella åtgärder inte är kända i förväg. Statlig myndighet är ett väldigt vitt begrepp, där vilka som ingår också varierar över tid. Som framgår av avsnittet "Bedömning angående prospektering och gruvverksamhet" kan vissa undersökningar genomföras utan tillstånd. Det finns också undersökningsarbeten som riskerar att allvarligt påverka naturreservatets höga naturvärden även om undersökningarna visar att området är ointressant ur mineralsynpunkt. Endast en bråkdel av påbörjade undersökningar leder till fördjupade.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

Länsstyrelsen anser därför att det finns goda skäl att såväl Länsstyrelsen som verksamhetsutövaren ges möjlighet att gemensamt titta på val av metod, skadeförebyggande åtgärder m.m. inför planerade undersökningar som påverkar syftet eller föreskrifter.

- **Vattenfall Eldistribution AB** har inget att erinra mot naturreservatet.
- **Västerbottens ornitologiska förening (VOF)** är positiva till att Högborgsområdet skyddas som naturreservat. Särskilda synpunkter har lämnats kopplat till den föreslagna åtgärden naturvårdsbränning. VOF betonar vikten av att Länsstyrelsen har kunskap om områdets fågelliv, att hänsyn tas till fågellivet vid planerade åtgärder samt att naturvårdsbränning inte genomförs under häckningstid.

Länsstyrelsens kommentar: Vid genomförande av olika skötsel- och förvaltningsåtgärder behöver alltid den slutliga avvägningen av eventuell nytta och skada för olika berörda arter och naturtyper göras i varje enskilt fall. Inför en naturvårdsbränning genomförs därför en mycket noggrann planering i fält, ofta under flera säsonger. Förekomster av olika skyddsvärda arter som kan behöva tas hänsyn till noteras och registreras. För att inhämta ytterligare kunskap sker vid behov även samråd med lokala ornitologer eller annan expertis. Om det påträffas särskilt skyddsvärda arter (fåglar eller andra organismgrupper) där förekomsten kan komma att äventyras av en bränning tas det med i planeringen. Exempelvis genom val av tidpunkt eller justering av gränserna för bränningsområdet så att arten/arterna inte påverkas eller påverkansgraden minimeras.

Länsstyrelsen
Västerbotten

Bilaga 3 till beslut

1 (16)

Datum

2024-12-17

Diarienummer

2458-2012

Skötselplan för Högbergets naturreservat i Lycksele kommun

Foto: Andreas Garpebring.

1 Syftet med naturreservatet

Syfte

Syftet med naturreservatet är att bevara, vårda och återställa värdefulla naturmiljöer i form av lövrika barrnaturskogar, våtmarker, fisktom sjö och andra ingående naturtyper. Områdets helhetsvärden med dess opåverkade karaktär, ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras.

Inom ramen för bevarandet av naturmiljöer ska naturreservatet även tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Hur syftet ska uppnås

Syftet ska uppnås genom att området i huvudsak utvecklas fritt genom naturliga processer. För de delar av reservatet som är påverkat av brand, skogsbruk, dikning eller främjade arter samt för att gynna biologisk mångfald och ekologiska funktioner ska syftet även kunna nås genom att

- utöka livsmiljöer och öka mängden lämpligt substrat för skyddsvärda arter,
- skapa en mer varierad beståndsstruktur, naturvårdsbränna och främja lövandelen,
- återställa struktur och hydrologi på våtmarker, i sjö och skog,
- ta bort för området främmande arter.

Åtgärder ska också kunna genomföras för att underlätta för allmänhetens friluftsliv och förebygga slitage och påverkan på mark, växt- och djurliv.

2 Fakta om naturreservatet

Administrativa uppgifter om naturreservatet finns i tabellen. Arealer och definitioner av marktäckeskategorier enligt nationella marktäckedata (NMD).

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

Namn	Högberget
Dossiernummer	2402470
NVR-id	2063581
Kommun	Lycksele
Län	Västerbotten
Lägesbeskrivning	Cirka 50 km VNV om Lycksele tätort
Mittkoordinat	7182980, 628690 (SWEREF 99TM)
Naturgeografisk region	33h, förfjällsregion med huvudsakligen nordligt boreal vegetation
Gräns	Se karta i beslutet, bilaga 1
Markägare	Enskilda markägare
Fastigheter	Norrbäck 1:3
Förvaltare	Länsstyrelsen Västerbotten
Totalareal	109 hektar
Areal skogsmark	86 hektar
Areal produktiv skog	76 hektar
Areal våtmark	22 hektar
Areal vatten	1 hektar

Tabell med administrativa uppgifter om naturreservatet.

3 Natura 2000

Högbergets naturreservat ingår inte i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000.

Följande Natura 2000 arter och naturtyper förekommer i naturreservatet.

Natura 2000-arter som har noterats i naturreservatet: järpe (A104), sångsvan (A038), tjäder (A108), ljungpipare (A140), grönbena (A166), tretåig hackspett (A241) och orre (A409).

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

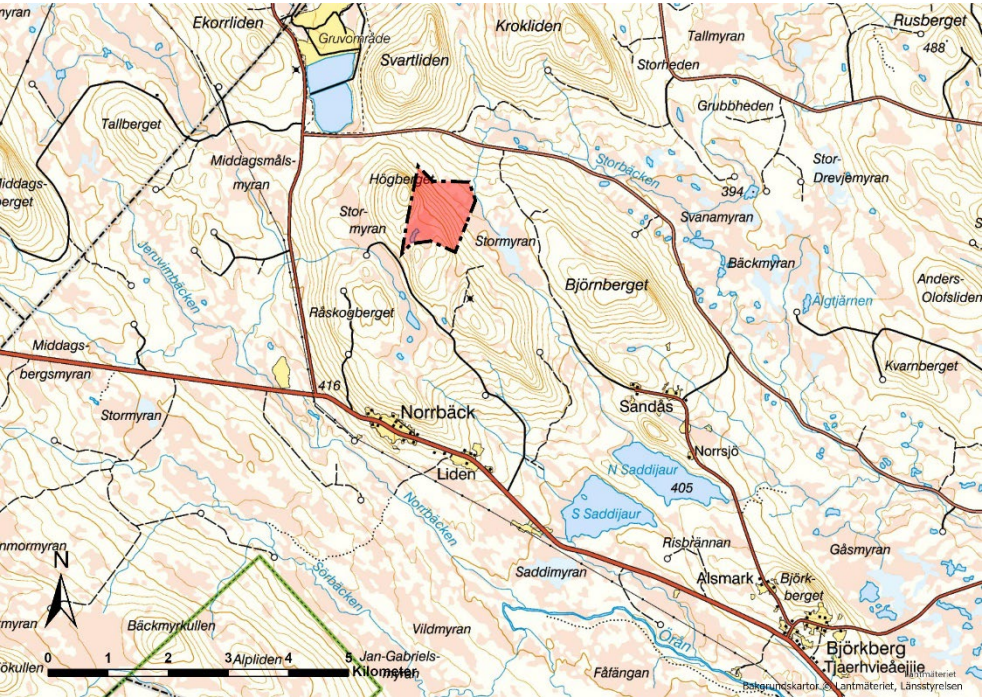
Naturtyp enligt NNK	Kod	Areal (ha)
Myrsjö	3160	1
Öppna mossar och kärr	7140	28
Skogbevuxen myr	91D0	3
Taiga	9010	74
Icke natura-skog	9900	3

Tabell med naturreservatets Natura-naturtyper enligt Natura-naturtypskartan (NNK).
Kartering enligt Naturvårdsverket.

4 Beskrivning av naturreservatet

4.1 Läge och landskap

Högbergets naturreservat ligger cirka 3 km norr om byn Norrbäck. Cirka 8 km åt nordväst ligger byn Pauträsk. Samhällena Lycksele, Storuman och Vilhelmina ligger alla ungefär 5 mil från naturreservatet.

Högbergets naturreservat (rödmarkerat med svart streckad gräns) ligger cirka 3 km norr om byn Norrbäck.

Naturreservatet är beläget på och nedanför Högbergets östra sluttning. Höjden över havet varierar mellan 550 m.ö.h. och 600 m.ö.h. I naturreservatet finns gamla granskogar, sluttande våtmarker och en liten tjärn.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

4.2 Geologi

Naturreseptet ligger i kanten av Stöttingfjället, ett förfjällsområde med skogsklädda berg och mellanliggande stora myrar. Högbergets sluttning präglas av mossöverbuxna stenar och block. Det finns också delar med öppna blockrika rasbranter. Berggrunden består av granit och jordarterna av morän och torv.

4.3 Skog

På Högbergets sluttning växer en grovstammig och hänglavsrik höglägesgranskog med gamla tallöverståndare. Där berget flackar ut i söder och öster övergår skogen i myrmosaik med gamla tallar i myrkanterna.

Hänglavsrik granskog på Högberget. Foto: Lena Lundevaller.

Skogen är olikåldrig och relativt gles. Enstaka brandljud och brandstubbar tyder på att skogen brunnit för 150 – 200 år sedan, vilket tillsammans med markens låga produktionsförmåga och exponeringen kan förklara skogens struktur. Många av granarna är helt draperade med garnlav. Fältskiktet är av ristyp och domineras av blåbär med inslag av lingon och kråkbär på ett tjockt lager mossa. Sluttningen genomkorsas av svackor och dråg där skogen till delar är av sumpskogs-karaktär. Det finns allmänt till rikligt med död ved i olika nedbrytningsstadier. Här och var står gamla grova aspar, björkar och sälgar med bl.a.

Datum

2024-12-17

Diarienummer

2458-2012

bårdlav, lunglav och stuplav. Vid branten och högst upp på berget är lövinslaget störst, främst av björk.

Norra delen av naturreservatet saknar i stort sett helt stubbar och andra spår av skogsbruk. Vid Högbergstjärnen har genomhuggning skett långt tillbaka i tiden. Skogen i sydost är underröjd. De gamla träden finns kvar.

4.4 Sjö och våtmark

Högbergstjärnen i sydvästra delen av naturreservatet är en naturligt fisktom sjö. Sjön kanter utgörs till stor del av gungflyn som utanför svämplanet (den yta som påverkas av återkommande översvämningar) övergår i fastmattekärr. Sjön har låg produktionsförmåga och på försommaren blommar vattenklöver.

Naturreservatets våtmarker består av fattiga till intermediära topogena (plana) och soligena (svagt sluttande) öppna starrmyrar. I myrkanterna står gamla tallar och torrfuror bland de risklädda mossetuvorna. I nordöstra delen av naturreservatet ingår delar av Stormyrans myr- och skogsmosaik. På myrarna växer bl.a. björnbrödd, fläcknycklar, kråklöver, slätterblomma, snip och ängsull.

4.5 Arter

I naturreservatet förekommer flera skyddsvärda eller på annat sätt naturvårdsintressanta arter¹. Hotkategori anges enligt Artdatabankens rödlista². Många av granarna är rikt draperade med garnlav (*Alectoria sarmentosa*, NT). Högbergets gamla granskogar hyser också värdefulla livsmiljöer för bl.a. knottig blåslav (*Hypogymnia bitteri*, NT), doftskinn (*Cystostereum murrayi*, NT), gammelgransskål (*Pseudographis pinicola*, NT), granticka (*Porodaedalea chrysoloma*, NT), gränsticka (*Phellopilus nigrolimitatus*, NT), kötticka (*Leptoporus mollis*, NT), lappticka (*Amylocystis lapponica*, VU), rosenticka (*Rhodofomes roseus*, NT), rynkskinn (*Phlebia centrifuga*, VU), trådticka (*Climacocystis borealis*), ullticka (*Phellinidium ferrugineofuscum*, NT), järpe (*Tetrastes bonasia*, NT), orre (*Lyrurus tetrax*), tjäder (*Tetrao urogallus*) och tretåig hackspett (*Picoides tridactylus*, NT). Naturreservatets lövträdsmiljöer är värdefulla

¹ Artdatabanken. 2013. Naturvårdsarter. SLU Artdatabanken rapporterar 14.

² SLU Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. Hotkategorier: CR=Critically endangered/Akut hotad, EN=Endangered/Starkt hotad, VU=Vulnerable/Sårbar, NT=Near threatened/Nära hotad.

Datum

2024-12-17

Diarienummer

2458-2012

habitat för bl.a. lunglav (*Lobaria pulmonaria*, NT), skrovellav (*Lobaria scrobiculata*, NT), stiftgelélav (*Collema furfuraceum*, NT), doftticka (*Haploporus odoratus*, VU), koralltaggsvamp (*Hericium coralloides*, NT) och stor aspticka (*Phellinus populicola*). Det finns också gamla fynd av skalbaggen *Olisthaerus substriatus* (NT) och nordlig svampklobagge (*Mycetochara obscura*), som båda är beroende av murkna, grova barrträdslågor.

I sumpskogen vid Stormyran hörs videsparvens (*Emberiza rustica*, NT) korta drillande toner. Fågelfaunan på Stormyran inkluderar bl.a. enkelbeckasin (*Gallinago gallinago*), grönbena (*Tringa glareola*), ljungpipare (*Pluvialis apricaria*), myrsnäppa (*Calidris falcinellus*), småspov (*Numenius phaeopus*) och större strandpipare (*Charadrius hiaticula*).

4.6 Kulturhistoria

Det finns inga registrerade fornlämningar eller kulturlämningar inom reservatet enligt Riksantikvarieämbetets söktjänst Fornsök³.

4.7 Renskötsel

Naturreseptatet ligger inom Vapstens samebys vinterbetesland, som nyttjas från senhösten till våren. Vapstens sameby är en fjällsameby. Inga riksintressen för rennäringsen enligt 3 kap. 5 § miljöbalken eller strategiska platser och betesområden enligt Sametingets kartor⁴ berörs. Norr om naturreseptatet går en flyttled. Vid Svartliden och väster om Norrbäck finns svåra passager.

Andra områden än de som redovisas på Sametingets kartor kan få ökad betydelse på grund av bl.a. väder, betestillgång samt övriga verksamheter och aktiviteter inom beteslandet. Samhällen, utbyggda älvar, vägar, skogsbruk, turism m.m. i samebyns vinterbetesområde gör att renarna behöver mycket tillsyn i vinterbeteslandet. Tjockt snötäcke och hård skare gör att det i vinterbeteslandet är nödvändigt att ha tillgång till hänglavsbyte.

³ Riksantikvarieämbetets databas Fornsök.

⁴ Sametinget. IRENMARK. Rennäringsens markanvändningsdata. www.sametinget.se.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

4.8 Friluftsliv

Naturreservatet kan besökas för t.ex vandring, fågelskådning, svamp- och bärplockning. I granskogen hörs kungsfågels höga toner och över grantopparna korparnas kraxande. Inte sällan tittar lavskrikan fram mellan grenarna. En vacker höstdag kan rimfrostens iskristaller på myrarnas starrstrån inramas av lövträdens färgprakt på Högberget.

Myrområdet med vackra silverfurer är lättvandrat medan Högbergets sluttning är brant och blockrik och därför relativt svårframkomlig. Från Högbergets topp är utsikten milsvid över kringliggande myr- och skogslandskap. Toppen nås bäst från bergets södra och västra sida som inte ingår i naturreservatet.

Vägarna vid naturreservatet har varierat underhåll. De kan tidvis vara avstängda med bom eller beroende på årstid och väder vara svårframkomliga.

5 Skötsel av naturmiljöer

Naturreservatet är indelat i tre skötselområden med utgångspunkt från de övergripande naturtyperna i reservatet samt behov av åtgärder, se bilaga 1. För varje skötselområde redovisas bevarandemål som beskriver vilket tillstånd som ska bevaras eller uppnås för att reservatets syfte ska tillgodoses. För varje skötselområde redovisas också skötselåtgärder som kan behöva vidtas av Länsstyrelsen.

För beskrivning av skötselområdenas naturmiljöer och arter se kapitel 4.

5.1 Främmande arter

För området främmande arter kan på ett negativt sätt påverka förekomsten och spridningen av den naturliga floran och faunan.

Bevarandemål

För samtliga skötselområden gäller att främmande arter eller stammar inte ska utgöra ett hot mot naturreservatets naturvärden.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

Skötselåtgärder

För området främmande arter ska i alla skötselområden kunna tas bort om behov uppstår. Exempelvis om lupiner eller främmande trädslag sprider sig innanför naturreservatsgränsen.

5.2 Skötselområde 1: Barrskog

Areal: 81 hektar.

Skötselområdet består av alla naturreservatets skogar. Lövinslaget är bitvis rikligt i granskogarna och utgörs främst av björk men även sälgl och asp. I området finns även mindre partier med gransumpskog och några myrholmar med gamla tallar. I skötselområdet lever flera arter som är beroende av äldre barrskogars strukturer och lokalklimat. Även områdets mer lövrika delar med bl.a. gamla sälglar är av särskild betydelse.

I ytterkanterna finns mindre delar med ungskog intill sentida skogsavverkningar utanför naturreservatet. Spår av plockhuggning förekommer främst i den södra delen av skötselområdet medan skogen i norr är mer opåverkad.

Naturreservatet ligger i skogliga värdetrakter för gran (Jovan II)⁵, naturvårdsbränning⁶ och för lövnaturvärden⁷.

Bevarandemål

- Skötselområdet består av naturskog med enbart inhemska trädslag.
- Skötselområdet ska innehålla allmänt till rikligt med naturskogsstrukturer så som gamla träd, döda och döende träd, luckighet, skiktning samt spridning i ålder och diameter. Grova och gamla barr- och lövträd ska vara vanliga. Skötselområdet ska normalt innehålla betydande mängder död ved som erbjuder typiska vedlevande arter gynnsamma livsbetingelser.

⁵ Länsstyrelsen i Västerbottens län och Skogsvårdsstyrelsen Västerbotten. 2005. *Strategi för formellt skydd av skog i Västerbottens län. Inkl. Tillägg 2019-12-19 (dnr 511-2259-2018)*.

⁶ Länsstyrelsen Västerbotten. 2012. *Strategi för skötsel av brandpräglad skog i skyddade områden i Västerbottens län*. Meddelande 16:2012.

⁷ Länsstyrelsen Västerbotten. 2014. *Strategi för bevarande och restaurering av lövnaturvärden i skyddade områden, Västerbottens län*. Meddelande 6:2014.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

- Skogen ska präglas av naturliga processer såsom trädens åldrande och döende, stormfällningar, insekters och svampars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen. Som en del i skogens naturliga utveckling kan dessa processer medföra att området periodvis kan komma att få en förändrad karaktär.
- Området ska ha en naturlig hydrologi.
- Typiska arter ska ha stabila eller ökande populationer.

Skötselåtgärder

Skogarna ska i huvudsak få utvecklas fritt genom naturliga processer.

I delar som är präglade av brand kan naturvårdsbränning och/eller brandefterliknande åtgärder övervägas. Exakt avgränsning och frekvens för naturvårdsbränningar och/eller brandefterliknande åtgärder tas fram i samband med planerat genomförande av åtgärderna. Skötselinsatserna ska vara väl avvägda gentemot naturreservatets syfte att bevara gamla granskogar med betydelsefulla livsmiljöer för skyddsvärda och hotade arter.

I mer påverkade delar kan naturvårdshöjande åtgärder genomföras för att påskynda processen mot naturskog med livsmiljöer för skyddsvärda och rödlistade arter. Aktuella åtgärder kan vara att tillföra död ved samt återskapa död ved genom att ringbarka eller kata. Ljusskapande samt lövgynnande skötsel kan också genomföras genom exempelvis luckhuggning.

Där diken eller annan tidigare markavvattning påverkar områdets naturvärden negativt kan en återställning av hydrologin genomföras. Det ska också vara möjligt att avverka träd för att kunna genomföra hydrologisk återställning inom skötselområde 2. Träd som kapas kan lämnas i naturreservatet eller forslas bort.

5.3 Skötselområde 2: Våtmark

Areal: 27 hektar.

Skötselområdet består av naturreservatets våtmarker. Större delen av skötselområdet utgörs av svagt sluttande öppna myrtyper. Det finns också delar med gamla tallar och torrakor.

Våtmarkerna har i stor utsträckning en ostörd hydrologi. Ett cirka 40 meter långt dike finns genom våtmark och sumpskog vid södra delen av

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

Högbergstjärnen. Träd och buskar har etablerat sig längs kanterna av diket.

Bevarandemål

- Skötselområdet ska huvudsakligen bestå av fysiskt och hydrologiskt intakta våtmarker.
- I området ska det finnas olika naturligt förekommande naturmiljöer med de strukturer, vegetationstyper och arter som hör till dessa naturmiljöer.
- De hydrologiska- och hydrokemiska förhållandena ska vara opåverkade. Hydrologin ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Det ska inte förekomma gödsling eller kalkning. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året.
- Skötselområdet ska präglas av naturliga ekologiska och hydrologiska processer såsom nederbörd, grundvattenflöden och översvämningar.
- Typiska arter ska ha stabila eller ökande populationer inom området.

Skötselåtgärder

Våtmarkerna ska i huvudsak lämnas för fri utveckling där de naturliga processerna tillåts fortgå ostört.

Där diken, tidigare markavvattning, tramp eller körspår från terrängfordon påverkar områdets naturvärden negativt kan en återställning av hydrologin genomföras.

Skötselområdet kan helt eller delvis beröras av naturvårdsbränning i angränsande skötselområde 1. Brand är en naturlig påverkansfaktor i skogarna. Denna störning ses därför inte som en negativ påverkansfaktor. Det innebär att skötselområdet periodvis kan få en förändrad karaktär, se kapitel 5.2.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

5.4 Skötselområde 3: Sjö

Areal: 1 hektar.

Högbergstjärnen är en liten fisktom sjö⁸ med gungflyn. Fisktomma sjöar erbjuder livsrum för organismer som inte kan sam existera med fiskar. Vid Högbergstjärnens södra del finns ett dike, se skötselområden 2.

Naturreservatet ligger huvudsakligen inom Umeälvens avrinningsområde. Sydväst om Högbergstjärnen ligger en liten del av naturreservatet inom Öreälvens avrinningsområde som är av riksintresse enligt 4 kap. 6 § miljöbalken. I arbetet med EU:s vattendirektiv⁹ har Högbergstjärnen ännu inte bedömts.

Bevarandemål

- Skötselområdets sjö ska ha en intakt naturlig hydrologi och vattenkemi.
- Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Det ska inte tillkomma några avvattande eller tillrinnande diken som medför en negativ påverkan.
- Vattenkvalitén ska vara god med försumbar påverkan av mänskliga faktorer, t.ex. övergödande, försurande och grumlande ämnen. Det ska inte förekomma gödsling, kalkning eller dikning.
- Sjön ska vara fisktom. Det ska inte förekomma någon utsättning av fisk i sjön.
- Typiska arter ska ha stabila eller ökande populationer inom området.

Skötselåtgärder

Skötselområdet ska lämnas för fri utveckling. Åtgärder får vid behov genomföras för att säkerställa att Högbergstjärnen har en naturlig hydrologi och är en fisktom sjö.

Skötselområdet kan till viss del beröras vid genomförande av hydrologisk återställning av diket inom skötselområde 2. Det räknas inte som en negativ påverkansfaktor.

⁸ Databasen PIKE. Provfisken 1930 och 2005.

⁹ Vatteninformationssystem Sverige (VISS).

6 Skötsel för friluftsliv

Naturreseptatet kan besökas utifrån sina naturgivna förutsättningar för egna strövtåg och naturstudier. Tillgängligheten är relativt god under barmarkspenoden med flera skogsbilvägar som ansluter till naturreseptatet.

Mål för friluftsliv

- Det övergripande målet för friluftslivet är att reservatet ska vara tillgängligt för naturupplevelser, rekreation och naturstudier utifrån sina befintliga förutsättningar.
- Det ska vara möjligt att på olika sätt få information om naturreservatets upplevelsevärden inför och under besök i området.
- Informationen ska också bidra till att syftet med områdeskyddet uppnås.

Åtgärder för friluftsliv

Informationen om Högbergets naturreseptat ska underlätta för besökare att uppleva området, förhöja upplevelsen av besöket samt informera om gällande regler. Minst en informationsskylt, utformad i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar, ska sättas upp och underhållas i anslutning till reservatet. Information om naturreseptatet på Länsstyrelsens webb, via appar och andra tekniska lösningar publiceras utifrån tillgängliga resurser och prioriteringar tillsammans med information om andra naturreseptat i länet.

Besöksmålets utveckling med besöksantal, slitage o.dyl. tillsammans med närliggande naturreseptat ligger till grund för framtida prioriteringar av resurser och åtgärder för att främja friluftslivet.

7 Övriga anordningar

Naturreseptatet har inga kända övriga anläggningar.

8 Nyttjanderätter

Jakt får bedrivas av jakträttsinnehavare enligt gällande lagstiftning och i enlighet med gällande reservatsföreskrifter. Jaktorn får uppföras och befintliga sikt- och skjutgator får röjas enligt reservatets föreskrifter.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

Renskötsel får bedrivas i naturreservatet enligt gällande lagstiftning.

9 Samråd med rennäring

Samråd mellan Länsstyrelsen och berörd sameby ska genomföras inför skötselåtgärder i Högbergets naturreservat som kan medföra påverkan på renskötseln. Båda parter ska kunna ta initiativ till samråd.

10 Utmärkning av gränser

Reservatet ska hållas väl utmärkt enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar. Gränserna bör ses över vart 10:e år och målas om vid behov.

11 Uppföljning och tillsyn

Tillsynen av naturreservatet utförs av naturvårdsförvaltaren i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer. Tillsynen innefattar besiktning av att reservatets föreskrifter efterlevs.

Dessutom ska naturvårdsförvaltaren följa upp utmärkningar, skyltar och friluftsanordningar inom reservatet samt naturtyper och arter. Naturvårdsförvaltaren kan utse annan part att genomföra uppföljningen av anläggningar för friluftslivet samt naturtyper och arter. Brister och fel ska dokumenteras och åtgärdas.

Tillsynen och uppföljningen av reservatet kommer tillsammans att utgöra ett underlag för en eventuell revidering av skötselplanen.

Uppföljning av skötselåtgärder

Bränningar, bränningsefterliknande åtgärder och hydrologiska restaureringsåtgärder bör följas för att bl.a. möjliggöra kompletterande åtgärder så att bevarandemålen uppnås. I samband med att skötselåtgärder utförs ska utgångsläget innan åtgärden, tidpunkt för åtgärd, åtgärdens omfattning och utförande samt uppnått resultat dokumenteras för att möjliggöra en långsiktig uppföljning.

Uppföljning av bevarandemål

Naturreservatets bevarandemål ska följas upp enligt fastställda metoder för uppföljning av skyddad natur. Uppföljningen kommer att ske utifrån

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

reservatets skötselområden (bilaga 1) och enligt indelningen i naturtyper för basinventering av skyddad natur.

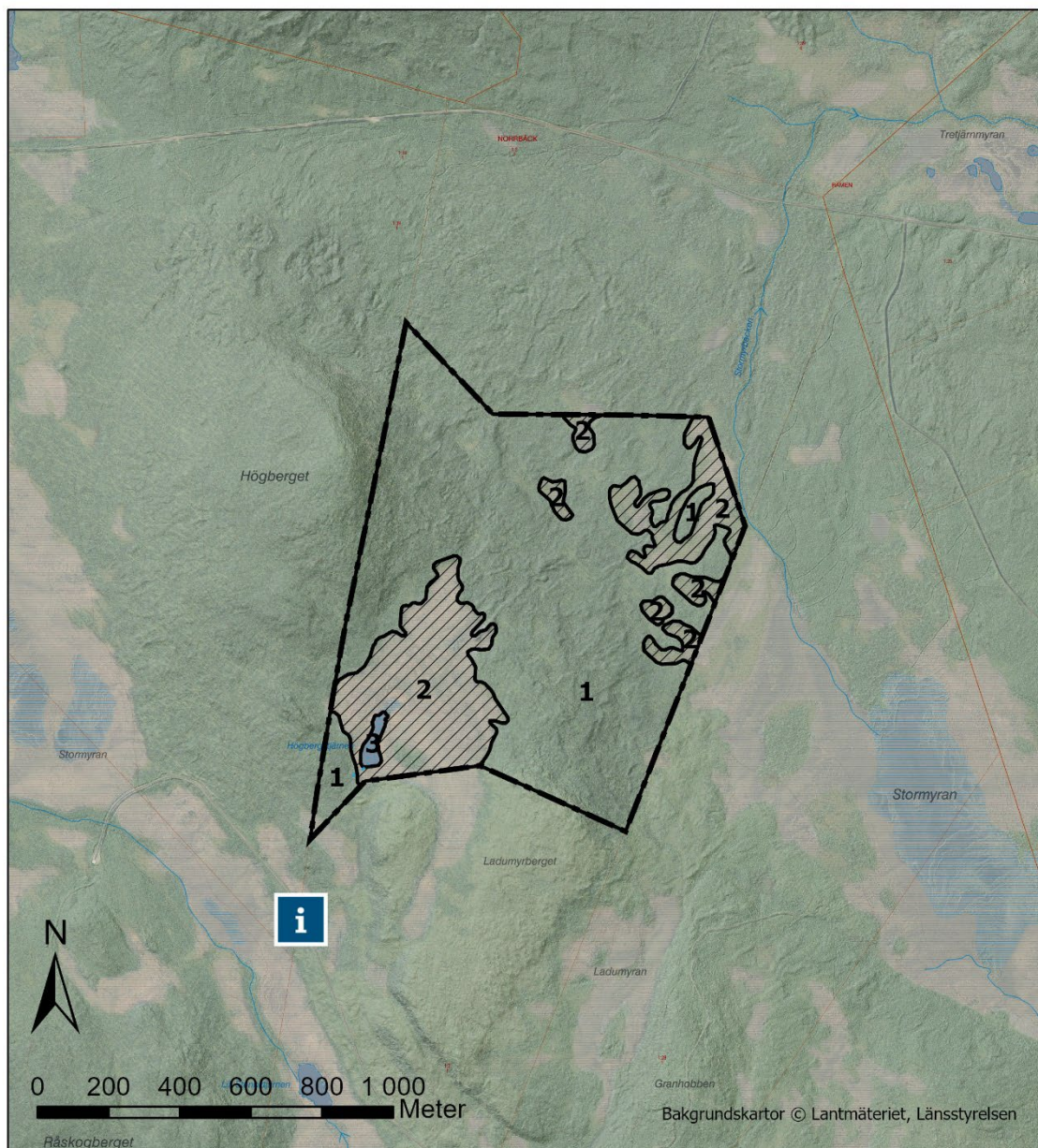
Bilaga

1. Karta över skötselområden och förslag på plats för informationsskylt

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

Bilaga 1

Skötselområden

- 1. Barrskog
- 2. Våtmark
- Dike
- 3. Sjö
- Naturreservat gräns

 Information

Länsstyrelsen
Västerbotten

Karta med skötselområden och förslag på plats för information markerade.

Länsstyrelsen
Västerbotten

Bilaga 4 till beslut

1 (2)

Datum	Diarienummer
2024-12-17	2458-2012

Överklagandehänvisning regeringen

Du kan överklaga beslutet hos regeringen

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos regeringen.

Hur överklagar jag beslutet?

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska du lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Västerbotten antingen via e-post; vasterbotten@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Västerbotten, 901 86 Umeå.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag du fick del av beslutet. Du anses ha fått del av beslutet den dag det kungörs i ortstidning. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det regeringen som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

Ditt överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som du överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur du vill att beslutet ska ändras.
- Varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Datum
2024-12-17

Diarienummer
2458-2012

Om du har handlingar som du anser stödjer din överklagan så bör du bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från dig samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta Länsstyrelsen via e-post vasterbotten@lansstyrelsen.se eller via växeltelefonnummer 010-225 40 00. Ange diarienummer.